

MEDICINSKA FAKULTETA UNIVERZE V LJUBLJANI
CENTRALNA MEDICINSKA KNJIŽNICA

Ajda Ulčnik

**NABAVNA POLITIKA VISOKOŠOLSKE KNJIŽNICE: PRIMER
CENTRALNE MEDICINSKE KNJIŽNICE**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Ljubljana, 2018

IZJAVA O AVTORSTVU IN O JAVNI OBJAVI PISNE NALOGE

Spodaj podpisana Ajda Ulčnik izjavljam, da sem avtorica pisne naloge za bibliotekarski izpit za bibliotekarja z naslovom: Nabavna politika visokošolske knjižnice: primer Centralne medicinske knjižnice.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- sem pisno nalogo izdelala samostojno in je moje avtorsko delo,
- so dela drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih navajam neposredno in povzemam, navedena oziroma citirana v skladu s standardom APA,
- sem besedila ali podatke, ki so avtorsko zaščiteni, uporabila v skladu z določbami zakona, ki določa avtorske pravice,
- je elektronska oblika pisne naloge istovetna s tiskano obliko naloge,
- na podlagi 23. člena Pravilnika o bibliotekarskem izpitu ter v skladu s prvim odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem javno objavo elektronske oblike pisne naloge na portalu Digitalne knjižnice Slovenije.

Podpis avtorice: _____

V Ljubljani, dne 21. maja 2018

Ključna dokumentacijska informacija

Ime in PRIIMEK: Ajda ULČNIK

Naslov pisne naloge: Nabavna politika visokošolske knjižnice: primer Centralne medicinske knjižnice.

Kraj: Ljubljana

Leto: 2018

Št. strani: 28

Št. slik: 4

Št. preglednic: 4

Št. prilog: 0

Št. strani prilog: 0

Št referenc: 28

Strokovno usposabljanje za bibliotekarski izpit je potekalo v: Centralni medicinski knjižnici Mentor v času strokovnega usposabljanja: mag. Anamarija Rožić

UDK: 027.7:61:025.2(497.4 Ljubljana)

Ključne besede: visokošolske knjižnice, nabavna politika, knjižnične zbirke, Centralna medicinska knjižnica

Izvleček

Nabavna politika knjižnic je eden izmed temeljnih procesov, s katerim knjižnice uresničujejo svoje poslanstvo. Pri tem si lahko pomagajo z dokumentom o nabavni politiki. V nalogi smo preučili nabavno politiko Centralne medicinske knjižnice (CMK), ki je visokošolska knjižnica in ima tudi vlogo nacionalne medicinske knjižnice v Sloveniji. Preučili smo, katera merila pri izboru knjižničnega gradiva CMK pri izgradnji svoje knjižnične zbirke že upošteva, ter ugotavljali, katera merila lahko nabavno politiko CMK še izboljšajo. Na primeru elektronskih serijskih publikacij smo ugotavljali, kako učinkovita je bila pretekla nabavna politika, ter skušali določiti strukturo dokumenta o nabavni politiki CMK. V ta namen smo preučili režime študija obveznih predmetov na obeh programih enovitega magistrskega študija na Medicinski fakulteti ter ugotavljali pokritost in razpoložljivost naslovov priporočenega študijskega gradiva. Za preteklo nabavno politiko elektronskih serijskih publikacij smo izračunali kazalnik strošek vpogleda v celotno besedilo dokumenta. V letu 2017 je bila povprečna vrednost omenjenega kazalnika manjša od povprečnega stroška pridobitve članka preko medknjižnične izposoje. Z analizo režimov študija smo ugotovili, da je v CMK že na voljo približno 80 % priporočenega študijskega gradiva, ciljno pokritost pa CMK zagotavlja v okoli polovici primerov. CMK pri svoji nabavni politiki že upošteva večino v literaturi priporočenih meril. Predlagamo, da med merila za izbor knjižničnega gradiva CMK uvrsti tudi pokritost in razpoložljivost naslovov priporočenega učnega gradiva ter kazalnik strošek vpogleda v celotno besedilo dokumenta. Na podlagi zbranih podatkov smo predlagali strukturo dokumenta o nabavni politiki CMK.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
1.1	Centralna medicinska knjižnica	2
1.2	Raziskovalni problem	4
1.3	Predmet raziskovanja	5
1.4	Namen in cilji raziskovanja	5
1.5	Raziskovalna vprašanja in predpostavke	6
1.6	Metodologija dela	7
2	NABAVNA POLITIKA KNJIŽNICE	8
2.1	Nabavna politika v visokošolskih knjižnicah	9
2.2	Dokument o nabavni politiki	10
2.2.1	Vloga in pomen dokumenta o nabavni politiki	10
2.2.2	Elementi dokumenta o nabavni politiki	12
2.2.3	Merila za izbor knjižničnega gradiva	12
2.2.4	Model conspectus	14
2.3	Učinkovitost delovanja knjižnice	15
2.3.1	Kazalnik strošek vpogleda v celotno besedilo dokumenta iz podatkovne zbirke	16
3	ANALIZA USPEŠNOSTI IN UČINKOVITOSTI NABAVNE POLITIKE CENTRALNE MEDICINSKE KNJIŽNICE	17
3.1	Priporočeno študijsko gradivo v CMK	17
3.1.1	Razpoložljivost naslovov priporočenega študijskega gradiva	17
3.1.2	Pokritost obveznih predmetov	18
3.2	Določitev vrednosti kazalnika strošek vpogleda v celotno besedilo dokumenta	19
3.3	Dosedanja nabavna politika CMK	21
4	RAZPRAVA Z ZAKLJUČKI	23
5	VIRI IN LITERATURA	25

KAZALO SLIK IN PREGLEDNIC

Slika 1: Razpoložljivost naslovov priporočenega študijskega gradiva na EMŠ Medicina in EMŠ Dentalna medicina	18
Slika 2: Delež ustrezne pokritosti za obvezne predmete na EMŠ Medicina in EMŠ Dentalna medicina	19
Slika 3: Povprečni strošek vpogleda v celotno besedilo dokumenta glede na vrsto serijskih publikacij v letu 2017	20
Slika 4: Deleži elektronskih serijskih publikacij glede na vrsto nabave, kjer je bil povprečni vpogled v besedilo celotnega dokumenta cenejši oziroma dražji kot pridobitev članka preko medknjižnične izposoje v letu 2017	21
Preglednica 1: Merila za izbor knjižničnega gradiva (Vir: Clayton in Gorman, 2007, str. 89–95; Spatz, 2011, str. 330–331)	13
Preglednica 2: Stopnje zahtevnosti modela conspectus, s katerim opisujemo globino obstoječe knjižnične zbirke (Biblarz idr., 2001)	15
Preglednica 3: Predlagana struktura dokumenta o nabavni politiki CMK	22
Preglednica 4: Predlog meril za izbor knjižničnega gradiva	22

UPORABLJENE KRATICE

ARRS	Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije
CMK	Centralna medicinska knjižnica
EMŠ Dentalna medicina	enovit magistrski študijski program Dentalna medicina
EMŠ Medicina	enovit magistrski študijski program Medicina
IFLA	Mednarodna zveza bibliotekarskih društev in ustanov
MF	Medicinska fakulteta
MKI	medknjižnična izposoja
UL	Univerza v Ljubljani
ZKnj-1	Zakon o knjižničarstvu

ZAHVALA

Za kolegialnost, predvsem pa topel sprejem in vso nudeno pomoč, se v abecednem vrstnem redu zahvaljujem krasnim sodelavcem, Kristini, Silvi, Alenki, Igorju, Matjažu, Tatjani in Špeli. Vesni in Nani se poleg vsega naštetega še posebej močno zahvaljujem za skrb, spodbujanje, vsebinske pripombe ter prosti čas, ki sta mi ga velikodušno namenili.

Za novo karierno priložnost in še okrepljeno samozavest se zahvaljujem mentorici, vodji CMK, mag. Anamariji Rožić.

Za omogočeno končanje strokovnega usposabljanja se najgloblje zahvaljujem staršem, mami še posebej za vsa kosila, očetu za podporo in tehnično pomoč. Maji kot vsakič doslej največja hvala za nepogrešljivo oporo, matematično pamet, čas in prijaznost. 你是我最好的朋友。

Za levji delež pomoči pri vsem ter potrpežljivost, prilagodljivost in spodbude pa ogromna hvala izjemnemu predsedniku sveta, ki je znal tudi v trenutkih prevelike obremenitve najti prave besede, da sem *res vse to zmogla*. Hvala tudi teti Melanii za podporo čez lužo.

1 UVOD

Izgradnja knjižnične zbirke je ena temeljnih dejavnosti vsake knjižnice. Osnovne naloge knjižnic med drugim vključujejo zbiranje, obdelovanje, hranjenje in posredovanje knjižničnega gradiva, v času hitrega tehnološkega napredka pa je čedalje bolj pomembno tudi zagotavljanje dostopa do elektronskih publikacij. Zbiranje knjižničnega gradiva je kot ena izmed glavnih knjižničnih dejavnosti, ki so del knjižnične javne službe, opredeljeno tudi v Zakonu o knjižničarstvu (ZKnj-1, 2001).

Knjižnična zbirka (tudi knjižnični fond, knjižnična zaloga) predstavlja jedro poslanstva vsake knjižnice. Tizaj Marc idr. (2018) v delu *Poročilo o delu knjižnice: priročnik za izpolnjevanje statističnega vprašalnika* knjižnično zbirko opredeljujejo kot vse gradivo oziroma dokumente določene vrste, kot so na primer knjige, serijske publikacije, elektronske serijske publikacije, ki jih knjižnica nudi svojim uporabnikom. Pri tem lahko knjižnica gradivo hrani sama ali pa omogoča dostop do gradiva na daljavo, ob čemer si je knjižnica zagotovila pravico dostopa vsaj za določeno časovno obdobje.

Knjižnice svoje zbirke razvijajo načrtovano in sistematično. Načrtovan proces pridobivanja in izločanja gradiva z namenom oblikovanja učinkovite, kakovostne in relevantne zbirke, ki poteka v daljšem časovnem obdobju in v skladu s potrebami uporabnikov knjižnice, imenujemo izgradnja knjižnične zbirke (Kodrič-Dačić, 2007; Rampih, 2010). Clayton in Gorman (2007) z izrazom izgradnja knjižnične zbirke (angl. collection development) poimenujeta izdelavo sistematičnega načrta za oblikovanje knjižnične zbirke, ki bo ustrezala potrebam uporabnikov knjižnice.

Aktivnosti, povezane z izborom, naročanjem in prevzemanjem gradiva, pa tudi kontrolo serijskih publikacij in podobnega, povzema pojem nabava gradiva, s katerim poimenujemo vse dejavnosti, ki se nanašajo na pridobivanje že izbranega gradiva (Kodrič-Dačić, 2007). Kodrič-Dačić (2007, str. 93) nabavno politiko nadalje definira kot »skupek načelnih izhodišč in konkretnih navodil o tem, po kakšnih vsebinskih in formalnih kriterijih knjižnica dopolnjuje svoje fonde ter na kakšen način ta cilj dosega«. Knjižnice lahko nabavno politiko tudi zapišejo v obliki dokumenta oziroma izjave o nabavni politiki knjižnice. Razlogi, zaradi katerih je bila knjižnica ustanovljena, določajo vsebinski obseg gradiva, prav tako pa nanj v določeni meri vplivajo tudi vrsta knjižnice in potrebe njenih potencialnih uporabnikov

(Kodrič-Dačić, 2007). Le z ustreznimi knjižničnimi zbirkami lahko knjižnice zagotavljajo uresničevanje svojega poslanstva, zato je proces izgradnje knjižnične zbirke, ki sloni na nabavni politiki, bistven za delovanje knjižnic.

V Sloveniji poznamo več vrst knjižnic. Glavno merilo za določanje vrste knjižnic je, kot določa ZKnj-1 (2001), prevladujoči krog uporabnic in uporabnikov. Centralna medicinska knjižnica (CMK) Medicinske fakultete (MF) Univerze v Ljubljani (UL) je visokošolska knjižnica, ki je del knjižničnega sistema UL. Splošne pogoje poslovanja 38 knjižnic članic UL določa Pravilnik o splošnih pogojih poslovanja knjižnic Univerze v Ljubljani (2015), ki v 8. členu zbiranje knjižničnega gradiva določa kot eno izmed glavnih nalog, potrebnih za uresničevanje poslanstva visokošolskih knjižnic. Pravilnik nadalje navaja še preostale dejavnosti knjižnic, kot so hranjenje, varovanje, predstavljanje in omogočanje uporabe zbirk knjižničnega gradiva ter zagotavljanja dostopa do drugih informacijskih virov in storitev, ki jih uporabniki potrebujejo pri svojem študijskem, pedagoškem in raziskovalnem delu. Univerza v Ljubljani poslanstvo visokošolskih knjižnic na svojih članicah opredeljuje kot izvajanje knjižničnih storitev in upravljanje z informacijami ter znanjem. Pomembni nalogi knjižnic sta tudi posredovanje in zagotavljanje informacij s strokovnega področja, na katerih deluje UL oziroma njena članica.

1.1 CENTRALNA MEDICINSKA KNJIŽNICA

Centralna medicinska knjižnica Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani je največja knjižnica na področju medicine v Sloveniji z več kot 70-letno zgodovino. Svoje storitve nudi uporabnikom iz vse Slovenije in ima tako tudi vlogo nacionalne medicinske knjižnice. CMK je organizacijska enota Medicinske fakultete Univerze v Ljubljani in skladno z ZKnj-1 (2001) kot visokošolska knjižnica podpira študijski, pedagoški in raziskovalni proces ter strokovno zdravstveno delo na matični fakulteti in tudi na Univerzi v Ljubljani. Svojo knjižnično dejavnost izvaja predvsem za študente in zaposlene na Medicinski fakulteti (dodiplomski in podiplomski študenti, visokošolski učitelji in visokošolski sodelavci, drugi visokošolski delavci), pa tudi za raziskovalce, zdravnike, zobozdravnike in druge zdravstvene delavce ter širšo strokovno javnost in druge uporabnike. Knjižnica dostop do kakovostnih informacijskih virov za vsa področja klinične medicine in temeljnih ved nudi vsem, ki potrebujejo njene storitve.

CMK svojim uporabnikom, predvsem študentom enovitega magistrskega študijskega programa Medicina (EMŠ Medicina) in študentom enovitega magistrskega študijskega programa Dentalna medicina (EMŠ Dentalna medicina) ter podiplomskim študentom različnih doktorskih študijskih programov, zagotavlja dostop do študijskega gradiva. Pri tem CMK stremi k zagotavljanju temeljnega študijskega gradiva za 15 % študentov, v primeru dodatnega oziroma pomožnega študijskega gradiva pa za 10 % študentov, ki predmet poslušajo. V študijskem letu 2017/2018 je na EMŠ Medicina vpisanih 1295 študentov, na EMŠ Dentalna medicina 384 študentov, študentov na doktorskem študijskem programu Biomedicina pa je 269. CMK predvsem za potrebe raziskovanja 277 raziskovalcem omogoča tudi dostop do znanstvene literature, ki vključuje predvsem tiskane in elektronske serijske publikacije z različnih področij medicine. Pravilnik o organizaciji in delovanju Medicinske fakultete v Ljubljani (2017, čl. 46) določa:

CMK je tudi informacijski in referalni center za znanstveno in strokovno informiranje, ki uporabnikom zagotavlja in posreduje informacije s strokovnih področij, na katerih deluje MF, in sicer iz svojih ter naročenih podatkovnih zbirk in različnih elektronskih informacijskih servisov. S ponudbo izobraževalnih vsebin o iskanju, vrednotenju, izbiri in uporabi različnih vrst ter oblik informacijskih virov pospešuje pridobivanje kompetenc informacijske pismenosti študentov ter prispeva k učinkovitosti in kakovosti znanstvenoraziskovalnega dela zaposlenih na MF.

Nadalje omenjeni pravilnik opredeljuje tudi pridobivanje obveznih izvodov gradiv, ki nastajajo in se objavljajo v okviru MF. Predmet obveznega izvoda so publikacije, ki so izdane na fizičnih nosilcih, če so v enem natisu izdane v nakladi najmanj 50 izvodov. Ne glede na navedeno določilo so predmet pridobivanja obveznega izvoda tudi doktorske disertacije in Prešernove naloge. CMK brezplačno prejme vsaj en izvod vseh gradiv oziroma vsaj dva izvoda predpisanega učnega gradiva.

Letni program dela CMK sprejme Odbor za založništvo in knjižnično dejavnost MF, ki usklajuje nabavno politiko knjižničnega gradiva s potrebami pedagoškega, znanstvenega in strokovnega dela na MF. Nakup serijskih publikacij CMK sofinancira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije (ARRS), ob čemer CMK sodeluje v več nabavnih konzorcijih (Science Direct, Wiley, SAGE Journals Online, Taylor & Francis), nekatere serijske publikacije pa nabavlja samostojno. CMK prav tako omogoča dostop do podatkovnih

baz, na primer Medline, Trip Database in Dentistry & Oral Sciences Source. Viri financiranja CMK so poleg že omenjenih sredstev ARRS še članarine, sponzorstva in sredstva, ki jih knjižnici dodeli MF.

CMK svojo nabavno politiko vodi skladno z načeli internega pravilnika CMK o nabavi knjižničnega gradiva, pri čemer upošteva tudi zakonske predpise, predvsem Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe (2003). Evalvacijo knjižnične zbirke CMK tako na primer opravlja z merjenjem zadostnosti obsega študijskega gradiva (število izvodov), pokritostjo medicinskih področij in kakovostjo knjižničnega gradiva, pri čemer CMK sledi strokovnim priporočilom, tako da s svojo knjižnično zbirko zadovolji informacijske potrebe uporabnikov. Za evalvacijo CMK uporablja več kazalcev in kazalnikov, povzetih po Strokovnih standardih in priporočilih za organizacijo, delovanje in evalvacijo visokošolskih knjižnic (za obdobje 2012–2020) (Strokovni ..., 2012), kot so število izposojenih enot gradiva na aktivnega uporabnika knjižnice, število vpogledov v elektronske dokumente s celotnim besedilom, število medknjižnično izposojenih/posredovanih enot gradiva, stopnja zadovoljstva uporabnikov s knjižnico in storitvami.

V CMK je zaposlenih 14 strokovnih delavcev, knjižnična zbirka CMK pa je na dan 31. december 2017 obsegala 123.439 enot knjižničnega gradiva.

1.2 RAZISKOVALNI PROBLEM

Zanimala nas je nabavna politika CMK, predvsem merila v internem pravilniku CMK o nabavi knjižničnega gradiva. Strokovna literatura ponuja več napotkov, ki jih je priporočljivo upoštevati pri oblikovanju dokumenta o nabavni politiki. Zato smo ugotavljali, katera merila, ki jih knjižnica doslej ni uporabljala, bi bilo poleg že obstoječih v prihodnje priporočljivo upoštevati pri izgradnji knjižnične zbirke. Ugotavljali smo, kako CMK gradi svojo zbirko študijskega gradiva, pri čemer smo preverili, katero gradivo ima knjižnica v svoji zbirki, ter ugotavljali, ali je gradivo ustrezno glede na priporočila nosilcev predmetov na EMŠ Medicina in EMŠ Dentalna medicina, zapisanih v režimih študija. Zanimalo nas je tudi, kako upravičen je nakup elektronskih serijskih publikacij in ali lahko s pomočjo statističnih podatkov pregledamo preteklo nabavno politiko CMK na tem področju. Na podlagi primerjave s storitvijo medknjižnične izposoje (MKI) smo želeli analizirati pretekli izbor omenjenih informacijskih virov in ga na podlagi rezultatov v prihodnje dodatno optimizirati.

1.3 PREDMET RAZISKOVANJA

Osnovni del raziskave je bil usmerjen v dosedanje nabavno politiko CMK. Preučili smo nabavno politiko, opisano v internem pravilniku CMK o nabavi knjižničnega gradiva, in skušali ugotoviti, katere dejavnike knjižnica dejansko upošteva pri enem izmed svojih ključnih poslanstev, zbiranju knjižničnega gradiva. Ugotavljali smo, v kolikšni meri CMK pokriva potrebe po zagotavljanju študijskega gradiva svojim uporabnikom. S pomočjo strokovne literature smo poskušali dosedanje nabavno politiko dopolniti oziroma nadgraditi z merili, ki jih visokošolske knjižnice najpogosteje uporabljajo ter so tako potencialno aktualna tudi za CMK.

Izpostavili smo preteklo nabavno politiko elektronskih serijskih publikacij, pregledali pa smo tudi predmetnika EMŠ Medicina in EMŠ Dentalna medicina ter študijsko gradivo v obstoječi knjižnični zbirki primerjali s priporočili v učnih načrtih predmetov. Na ta način smo opravili evalvacijo trenutne zbirke študijskega gradiva.

1.4 NAMEN IN CILJI RAZISKOVANJA

Predstaviti smo želeli nabavno politiko CMK ter na podlagi preučitve obstoječih meril pri izgradnji knjižnice zbirke CMK ter priporočil in meril v strokovni literaturi oblikovati strukturo sodobnega in kakovostnega dokumenta o nabavni politiki. V ta namen smo analizirali obstoječo zbirko učnega gradiva ter skušali ugotoviti, v kolikšni meri knjižnica zagotavlja dostop do študijske literature svojim primarnim uporabnikom ter izpolnjuje svoje poslanstvo visokošolske knjižnice. Dobljeni rezultati bodo uporabni pri bodoči nabavi študijskega gradiva, prav tako pa smo jih uporabili pri oblikovanju strukture dokumenta o nabavni politiki.

Cilj tega dela raziskave je bila vzpostavitev sistema pregledovanja s strani nosilcev obveznih predmetov na EMŠ Medicina in EMŠ Dentalna medicina priporočenega študijskega gradiva, kar je eno izmed meril, ki jih mora CMK upoštevati pri svoji nabavni politiki. Prav tako je bil namen rezultate opisane analize uporabiti v nadaljnjih postopkih izgradnje knjižnične zbirke, predvsem kar se tiče nabave in doseganja ustrezne pokritosti medicinskih področij ter razpoložljivih naslovov priporočenega študijskega gradiva.

Ker je omogočanje dostopa do elektronskih serijskih publikacij ena najpomembnejših in najdražjih storitev večine knjižnic, tudi CMK, smo na primeru nakupa mednarodne znanstvene literature z elektronskim dostopom želeli preveriti učinkovitost delovanja knjižnice oziroma ekonomičnost nabave z uporabo enega izmed priporočenih kazalnikov, natančneje kazalca stroškovne uspešnosti (angl. cost-effectiveness). Prav tako smo želeli ugotoviti, ali je kazalnik smiselno upoštevati v prihodnji nabavni politiki knjižnice in ta kriterij dodati med že obstoječa merila.

1.5 RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN PREDPOSTAVKE

Raziskavo smo izvedli s pomočjo naslednjih raziskovalnih vprašanj in predpostavk:

- Kako CMK zagotavlja dostop do priporočenega študijskega gradiva za dodiplomske študente EMŠ Medicina in EMŠ Dentalna medicina? Domnevamo, da je CMK doslej pri izgradnji knjižnične zbirke redno upoštevala študijski program matične ustanove in priporočila glede študijske literature, ter da razpolaga z vsaj 80 % naslovov priporočenega študijskega gradiva. Domnevamo, da CMK vsaj v polovici primerov dosega ciljno stopnjo zagotavljanja ustrezne količine knjižničnega gradiva (ciljna pokritost). Domnevamo, da sta razpoložljivost naslovov in ustrezna pokritost večji v primeru osnovnih učbenikov in manjši v primeru pomožnih učbenikov.
- Ali je CMK v letu 2017 pri nakupu določenih elektronskih serijskih publikacij sistematično upoštevala kazalnike, kot je kazalnik strošek vpogleda v celotno besedilo dokumenta? Domnevamo, da je knjižnica omogočila dostop do elektronskih periodičnih publikacij, pri katerih je bil strošek vpogleda bolj ugoden kot tedanji povprečni strošek pridobitve članka preko MKI. Domnevamo, da je bil strošek vpogleda v serijske publikacije v povprečju večji pri revijah, nabavljenih v okviru konzorcijev.
- Kako je CMK oblikovala svojo dosedanjo nabavno politiko? Predpostavljamo, da CMK kljub odsotnosti dokumenta o nabavni politiki upošteva določena merila pri izbiri gradiva, ki ga uvršča v svojo knjižnično zbirko, predvsem tista v internem pravilniku CMK o nabavi knjižničnega gradiva. Predpostavljamo, da je CMK v dosedanji nabavni politiki upoštevala večino meril, ki so priporočena v literaturi, ter da lahko nabavno politiko izboljšamo s predlogi dodatnih meril, ki jih bomo preučili v nalogi.

1.6 METODOLOGIJA DELA

S pregledom predmetnika EMŠ Medicina in EMŠ Dentalna medicina ter režimov študija za vse posamezne obvezne predmete smo ugotavljali, katero študijsko gradivo je priporočeno v študijskem letu 2017/2018. Dodatno smo pregledali spletne strani vseh kateder (skupaj 26) in inštitutov (skupaj 10) MF, ki sodelujejo pri izvedbi obveznih predmetov, saj se je ob pregledu režimov študija izkazalo, da pri več predmetih priporočena literatura ni bila vedno navedena. S pregledom spletnih strani kateder in inštitutov MF smo ugotovili, da je priporočena literatura v nekaterih primerih objavljena le na spletu. Sledilo je ugotavljanje pokritosti oziroma razpoložljivosti naslovov priporočenega študijskega gradiva posameznih obveznih predmetov. To smo storili s pregledom knjižnične zbirke v katalogu CMK, do katerega smo dostopali preko sistema COBISS, kjer smo preverili, koliko enot priporočenega študijskega gradiva vsebuje. Pri pregledu zaloge posameznega gradiva smo se zaradi aktualnosti omejili na skupno število enot dveh časovno najnovejših izdaj določenega študijskega gradiva v knjižnični zbirki. Pokritost smo izračunali kot količnik med številom razpoložljivih naslovov priporočenih enot študijskega gradiva in številom študentov, ki poslušajo določen predmet v posameznem letniku.

Za ugotavljanje stroškovne uspešnosti izgradnje knjižnične zbirke smo izbrali kazalnik strošek vpogleda v celotno besedilo dokumenta iz podatkovne zbirke (število vpogledov v celotna besedila zbirke glede na nabavno ceno zbirke), ki ga kot enega izmed meril v dokumentu Strokovni standardi in priporočila za organizacijo, delovanje in evalvacijo visokošolskih knjižnic (za obdobje 2012–2020) priporoča tudi Nacionalni svet za knjižnično dejavnost (Strokovni ..., 2012). Za izračun kazalnika smo zbrali podatke o stroških elektronskega dostopa 103 serijskih publikacij (nabavljenih samostojno ali v okviru nabavnih konzorcijev) v letu 2017 ter podatke o številu vpogledov v istem letu za vsako izmed preučevanih publikacij, pri čemer smo glede izračuna kazalnika upoštevali metodologijo Mednarodne zveze bibliotekarskih društev in ustanov (IFLA) (Poll in te Boekhorst, 2007). Ta določa, da med število vpogledov vključimo vpogleda tako v obliki HTML kot tudi v obliki PDF datotek, čemur smo dodali tudi število izposoj serijskih publikacij v tiskani obliki, saj je večina serijskih publikacij v CMK dostopna v kombinirani obliki, torej tiskani in elektronski. Podobna merila v svojih razpisih upošteva tudi ARRS, ki določa, da se kot uporaba upoštevata število izposoj tiskanih serijskih publikacij in število prenosov člankov v formatu PDF (Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije [ARRS], 2018). Kazalnik

smo izračunali kot kvocient med ceno izbranih 103 elektronskih serijskih publikacij in številom vpogledov v letu 2017. Za namene raziskave smo omenjeni kazalnik izračunali le za serijske publikacije, za katere smo lahko pridobili natančno ceno, torej take, ki jih CMK ni nabavila v paketu brez specifikacije cen za posamezno serijsko publikacijo. Kazalnike za posamezno znanstveno revijo smo primerjali s povprečno ceno pridobitve članka preko MKI za člane CMK v letu 2017. Izračunali smo tudi povprečno vrednost omenjenega kazalnika za skupine serijskih publikacij glede na način nabave (v okviru nabavnih konzorcijev ali samostojno).

S pregledom preteklih praks dela ter internega pravilnika CMK o nabavi knjižničnega gradiva smo ugotovili, kako je nabava potekala v preteklosti, ter na ta način skušali določiti merila, ki jih knjižnica kljub odsotnosti dokumenta o nabavni politiki že upošteva pri izgradnji svoje zbirke. Seznanili smo se s postopki izbire ter nakupa knjižničnega gradiva, natančneje tiskanih in elektronskih knjig, kliničnih orodij, tiskanih in elektronskih časopisov ter bibliografskih zbirk.

Na osnovi pregleda strokovne literature smo izbrali najpomembnejša in najpogosteje uporabljena merila, ki jih visokošolske knjižnice po svetu, predvsem medicinske, upoštevajo pri izgradnji svojih knjižničnih zbirk. Preučili smo, za katere vrste knjižničnega gradiva večina visokošolskih knjižnic (predvsem knjižnic s področja zdravja in medicine) v svojih dokumentih o nabavni politiki določi merila, prav tako pa smo preučili priporočila in standarde, ki se ukvarjajo z nabavno politiko knjižnic. Tudi v tem delu raziskave smo se, kolikor je bilo mogoče, osredotočili na knjižnice, ki delujejo na področju zdravja ali medicine.

Na podlagi vseh pridobljenih podatkov in rezultatov smo sestavili strukturo dokumenta o nabavni politiki CMK.

2 NABAVNA POLITIKA KNJIŽNICE

Nabavna politika je strokovna in poslovna usmeritev knjižnice, ki določa formalne in vsebinske kriterije izgradnje knjižnične zbirke na način, ki je skladen s poslanstvom knjižnice in potrebami uporabnikov (Rampih, 2010, str. 25). Pri tem moramo upoštevati številne dejavnike, kot so določanje meril za nabavo in izločanje gradiva, višina dodeljenih sredstev, evalvacija porabe sredstev, sledenje novostim in izbira kakovostnega gradiva. Poleg tega

mora knjižnični delavec, zadolžen za nabavo, razviti tudi spretnosti za vzpostavitev stika z uporabniki in dobavitelji ter načrtovati njihove obiske (Phillips, 2014). Knjižnice že od nekdaj zagotavljajo organiziran dostop do kakovostnih informacij na način, ki zadovoljuje potrebe njihovih uporabnikov. Ravno raznolikost uporabnikov in okolja pa je tista, ki onemogoča univerzalen model izgradnje knjižnične zbirke, zaradi česar se dokumenti o nabavni politiki knjižnic med seboj razlikujejo.

2.1 NABAVNA POLITIKA V VISOKOŠOLSKIH KNJIŽNICAH

Visokošolske knjižnice v slovenskem prostoru zagotavljajo učno gradivo za različne uporabnike, še posebej pa za matične uporabnike, kot so študenti in učno osebje. Knjižnične zbirke visokošolskih knjižnic vsebujejo pester izbor študijske literature, ki pokriva vse programe študija matične fakultete, vključno z doktorskimi študijskimi programi. Pri izboru gradiva morajo knjižnice upoštevati študijsko, pedagoško in raziskovalno dejavnost matične fakultete. Viri informacij vključujejo predstavitvene zbornike študijskih programov, učne načrte posameznih predmetov (režime študija), pomembni pa so tudi predlogi uporabnikov oziroma povpraševanje po gradivu. Največji vpliv na izbor knjižničnega gradiva za pedagoško dejavnost pa imajo profesorji oziroma sodelujoči v pedagoškem procesu, ki so strokovnjaki na svojih področjih in kot taki večinoma tudi najboljše poznajo ustrezne informacijske vire. Za razliko od drugih vrst knjižnic knjižnični delavci v visokošolskih knjižnicah tako niso edini oziroma tisti, ki v večjem delu odločajo o izboru knjižničnega gradiva. Kljub temu skrbijo za izbor knjižničnega gradiva, ki ni priporočeno, prav tako pa morajo zagotavljati enakomerno pokritost vseh področij, kar je še posebej pomembno. Pri svojem delu lahko izvajalce študijskih programov obveščajo o novostih in po njihovi odobritvi tako izbrano gradivo dodajo v knjižnično zbirko. Značilnost visokošolskih knjižnic je tudi velik delež knjižničnega gradiva v tujem jeziku, predvsem angleškem (Clayton in Gorman, 2007).

Visokošolske knjižnice predvsem serijske publikacije nabavljajo v okviru nabavnih konzorcijev. Pri nabavi v taki obliki knjižnice pripomorejo k samemu obstoju konzorcijev, povečanju števila naslovov vsakemu konzorcijskemu partnerju, možno pa je tudi doseganje nižjih cen in drugih ugodnosti (Žaucer, 2002).

Čeprav se medicinske knjižnice od preostalih vrst knjižnic razlikujejo po prevladujočem krogu uporabnikov in knjižničnem gradivu, ki jim ga nudijo, se sam postopek izgradnje knjižnične zbirke ne razlikuje bistveno od postopka v drugih vrstah knjižnic. V zadnjih letih je na tem področju možno zaznati velik vpliv tehnološkega napredka in sprememb v načinu posredovanja informacij, kar je povzročilo tudi spremembe v knjižničnih zbirkah ter upravljanju s financami, pojavile pa so se tudi zahteve po pogostem usposabljanju knjižničnih delavcev, predvsem na področju novosti, ki jih s seboj prinaša hiter razvoj (Phillips, 2014). Slednji je tudi eden glavnih vzrokov za splošno zaznan premik iz modela lastništva oziroma posedovanja knjižničnega gradiva (angl. just in case) v strategijo zagotavljanja dostopa do elektronskih virov (angl. just in time), k čemur so prispevali tudi vse višji stroški informacijskih virov, ki jim v večini knjižnic po svetu ni sledilo sorazmerno povečanje financiranja (Biblarz, Tarin, Vickery in Bakker, 2001; Douglas, 2011; Phillips, 2014).

2.2 DOKUMENT O NABAVNI POLITIKI

2.2.1 Vloga in pomen dokumenta o nabavni politiki

Vse naštetu je pomembno vplivalo tudi na razvoj koncepta dokumenta o nabavni politiki, ki je zapisana javna izjava splošnih meril izgradnje knjižnične zbirke ter zastavlja tudi okvir upravljanja in dostopa do nje (Clayton in Gorman, 2007, str. XII; Phillips, 2014). Dokument o nabavni politiki vključuje vsebinska izhodišča za izgradnjo knjižničnih zbirk ter knjižnico pri tem usmerja, a jo obenem tudi omejuje. Nabavno politiko sprejema vodstvo knjižnice (Douglas, 2011; Rampih, 2010). Poleg meril, ki jih knjižnični delavci uporabljajo pri izboru knjižničnega gradiva, dokument vsebuje tudi napotke, ki so v pomoč pri uspešnejšem načrtovanju, še posebej ob omejenih finančnih sredstvih, pri ravnanju z darovanim gradivom, izločanju gradiva in odpovedjo naročenih serijskih publikacij, ter služi kot sredstvo za sporazumevanje med knjižnico, njenimi uporabniki, financerji in upravljavci. Knjižnica lahko z javno objavljenim dokumentom o nabavni politiki upravičuje vsebino in razloge za izgradnjo svoje knjižnične zbirke ter krepi svoje poslanstvo in cilje (Biblarz idr., 2001; Haynes, 2011). Preko zapisanega dokumenta knjižnica informira javnost o vsebini in obsegu svoje knjižnične zbirke, zmanjšuje vpliv posamičnih in subjektivnih odločitev na izbor knjižničnega gradiva ter pomaga pri zagotavljanju doslednosti v izgradnji knjižnične zbirke (Clayton in Gorman, 2007; Rampih, 2010). Kodrič-Dačić (2007) kot nabavno politiko

knjižnice opredeli skupek splošnih izhodišč in konkretnih kriterijev, ki jih knjižnica upošteva pri izgradnji knjižnične zbirke.

Kljub mnogim razlogom, ki govorijo v prid oblikovanju dokumenta o nabavni politiki, obstajajo tudi argumenti proti. Najbolj očitni je ta, da obstaja precej uspešnih knjižnic, ki dokumenta o nabavni politiki sploh nima. Vendar pa je pri tem potrebno vedeti, da je tudi v teh primerih nabavna politika izjemno dobro načrtovana, gre le za to, da ni zapisana. Oblikovanje pisne listine o nabavni politiki je tudi časovno obremenjujoče, zaradi hitrih sprememb v današnjem informacijskem svetu pa je potrebno dokument tudi precej pogosto posodabljati (Clayton in Gorman, 2007). Snow (1996) trdi celo, da je zapisana nabavna politiki nefleksibilna, zunanji dejavniki, kot je na primer sprememba predmetnika, pa povzročijo spremembe v izvajanju nabave knjižničnega gradiva, pri čemer pa so napotki in merila, zapisana v dokumentu o nabavni politiki, pogosto prezrta. Prav tako dokumenti o nabavni politiki, ki so tradicionalno vključevali le merila o nabavi tiskanega gradiva, v digitalni dobi niso več aktualni, še posebej ob upoštevanju dejstva, da številni paketi serijskih publikacij ponujajo dostop do več sto, tudi tisoč znanstvenih revij z različnih področij. Na ta način lahko knjižnica svojim uporabnikom omogoči dostop do vsebin, ki jim v tiskani obliki nikoli ne bi mogle biti na voljo (Haynes, 2011). Nekatere knjižnice so zato opustile sestavljanje in uporabo dokumenta o nabavni politiki ter namesto tega uvedle usmeritve le za posebne vidike izgradnje knjižničnih zbirk, na primer prehod iz tiskane v elektronsko obliko ali pa podrobne usmeritve in navodila za odpoved naročenih tiskanih informacijskih virov. Zaradi dejstva, da je izbira informacijskih virov osrednji del izgradnje knjižnične zbirke, so dokumenti o nabavni politiki kljub vsemu še vedno relevantni, vendarle pa je potrebno vanje vnesti nekatere dopolnitve in popravke, s čimer bo pisni dokument lahko prispeval k doslednemu razvoju in vzdrževanju knjižnične zbirke. Predvsem je pomembno, da je dokument oblikovan na način, ki omogoča redno posodabljanje (Haynes, 2011; Spatz, 2011).

Nabavne politike različnih knjižnic se med seboj razlikujejo, saj vsebino dokumenta vsaka knjižnica sestavi po lastni presoji (Clayton in Gorman, 2007; Haynes, 2011). Prav tako je obseg dokumentov o nabavni politiki knjižnic različen, od krajših, kot sta dokument o nabavni politiki medicinske knjižnice *John A. Burns School of Medicine* (2017) ali dokument o nabavni politiki visokošolske knjižnice *University of Chicago* (Modschiedler, 2010), do precej obširnih zapisov, kot sta dokument o nabavni politiki knjižnice *Cambridge University Library* (2014) ali dokument o nabavni politiki knjižnice *National Library of Medicine* (2004).

2.2.2 Elementi dokumenta o nabavni politiki

Dokument o nabavni politiki večine knjižnic, tudi medicinskih, je sestavljen iz več delov in lahko vsebuje poljubno število ter izbor elementov (Mangrum in Pozzebon, 2012; Rampih, 2010). Spatz (2011) na primer kot sestavne dele dokumenta o nabavni politiki medicinskih knjižnic navaja:

- namen dokumenta,
- obseg zbirke (seznam in širina pokritih tematskih področij, vrste knjižničnega gradiva),
- odgovornost za izgradnjo knjižnične zbirke (določitev osebe, ki je odgovorna za izbor, kako obravnavati predloge za nakup),
- splošne smernice in merila za izbor knjižničnega gradiva (zapisana splošna načela, ki se jih držimo pri izboru gradiva),
- pripomočke pri izgradnji knjižnične zbirke (načini seznanjanja z novostmi),
- darove (določitev pogojev sprejetja darov, ki so pomembni s stališča prostorske omejitve, pa tudi prehoda s tiskane na elektronsko obliko knjižničnega gradiva, ter služijo kot pomoč pri komuniciranju z darovalci),
- pregled zbirke (določitev časovnih pregledov zbirke in izločanja gradiva ter tudi opredelitev meril za izločanje),
- sporno gradivo (opredelitev ravnanja s spornim gradivom).

Poleg naštetih elementov lahko dokument dopolnimo še s poslanstvom, cilji in vizijo knjižnice ter analizo uporabnikov knjižnice, financiranjem knjižnične zbirke, zaščito knjižničnega gradiva in pregledovanjem nabavne politike (Kodrič-Dačić, 2007; Rampih, 2010).

2.2.3 Merila za izbor knjižničnega gradiva

Izbor informacijskih virov je bistvo izgradnje knjižnične zbirke. Clayton in Gorman (2007, str. XII) ga definirata kot identifikacijo informacijskih virov, ki so ustrezni za posamezno področje ter imajo za posledico odločitev, katero knjižnično gradivo pridobiti in uvrstiti v knjižnično zbirko ali omogočiti dostop. Področje medicine je zelo široko in se hitro razvija, zaradi česar je zaposlenim v medicinski knjižnici na voljo velik nabor raznovrstnega gradiva, ki ga lahko uvrstijo v svojo knjižnično zbirko. Pri izboru so zato potrebna merila, s katerimi ocenimo potencialno vrednost gradiva za knjižnično zbirko, ki mora ustrezati viziji,

poslanstvu ter ciljem knjižnice in matične ustanove. Izbor je še posebej zahteven ob pomanjkanju finančnih sredstev. V Preglednici 1 navajamo najbolj značilna merila za izbor medicinskega knjižničnega gradiva (Clayton in Gorman, 2007; Spatz, 2011).

Preglednica 1: Merila za izbor knjižničnega gradiva (Vir: Clayton in Gorman, 2007, str. 89–95; Spatz, 2011, str. 330–331)

Merilo za izbor	Opis
Ugled in usposobljenost avtorjev ali založnikov	Pregled kvalifikacij, ugleda, referenc avtorja, založnika, urednika. Ali so strokovnjaki na področju medicine in zdravstva ter imajo osebne izkušnje s tematiko? Kateri ustanovi pripadajo? Ali je založnik poznan po izdajanju kakovostnih del na medicinskem področju?
Vsebina	Kakovost vsebine.
Pravilnost, strokovnost in natančnost	Podatki morajo temeljiti na zanesljivih medicinskih raziskavah, izogibati se je potrebno nepreverjenim trditvam.
Aktualnost, veljavnost	Kdaj je bilo delo izdano, ustvarjeno? Gradivo mora odsevati veljavno in aktualno vsebino, ki je skupek trenutnega znanja o določenem medicinskem področju. Priporočljiv je nakup in hramba do treh let starega gradiva s področja medicinskih diagnoz in stanj, pri splošnih medicinskih področjih je razpon večji.
Obsežnost pokritja in priprava vsebine	Ali je tematika predstavljena pomanjkljivo, ustrezno ali preveč natančno? Ali so posamezni deli vsebine smiselno urejeni in si logično sledijo? Ali je dejanska vsebina skladna z načrtovano, ali delo ustreza temu, kar naj bi predstavljalo? Vsebina mora biti jasno razvidna že iz kazala gradiva.
Berljivost	Ali je način izražanja jasen in tekoč? Vsebine s pokroviteljskim tonom niso primerne. Ustrezen ton je neposreden in spoštljiv, pri resnih medicinskih tematikah pa tudi empatičen.
Jezik	Jezik mora biti ustrezen za uporabnike knjižnice. Kratice morajo biti razložene, kompleksi problemi ali postopki naj bodo podprti z dobrimi ilustracijami, tabelami.
Enostavnost uporabe	Ali lahko specifične podatke v gradivu enostavno najdemo? Velik pomen pri tem ima ustrezno kazalo, ki naj vključuje tudi nadaljnje reference. Če se da, se izogibamo izboru gradiv, ki v kazalu medicinska stanja navajajo v obratnem vrstnem redu, npr. <i>pljučnica, bakterijska</i> namesto <i>bakterijska pljučnica</i> . Gradivo naj vsebuje slovar s preprostimi razlagami za laike.
Usmerjanje	Gradivo naj vsebuje bibliografije, dokumentacijo in raziskave, ki bralca usmerjajo k nadaljnjim informacijam. Koristni so tudi podatki zdravstvenih organizacij, zdravstvenih centrov in podobnega.
Zahteve uporabnikov	Če je mogoče, pri izboru upoštevamo predloge uporabnikov.
Povezanost z obstoječo knjižnično zbirko	Ocenimo, ali gradivo ustreza obstoječi zbirki in nabavni politiki. Ali gradivo dopolnjuje zbirko oziroma prispeva k boljšemu pokritju področij?
Cena	Ob upoštevanju preostalih kriterijev preverimo, ali lahko vrednost gradiva upravičimo s ceno.

K navedenim merilom lahko dodamo še enega, in sicer format (Clayton in Gorman, 2007). Knjižnice morajo določiti merila glede izbire informacijskih virov v tiskani ali digitalni obliki. Če je vsebina na voljo v obeh oblikah, je potrebno upoštevati, koliko uporabnikom in kako dolgo želimo omogočiti dostop do gradiva. Tiskano gradivo je bolj berljivo, cenovno ugodnejše, trajnejše in omogoča hranjenje, digitalno gradivo pa je enostavno in takoj dosegljivo, aktualno, omogoča enostavnejše iskanje ter povezave in je interaktivno (Clayton in Gorman, 2007). Nabavi tiskanega in elektronskega gradiva je smiselno uskladiti. Večina večjih knjižnic po svetu tako s tiskanega prehaja na digitalno gradivo. Pri tem se pojavlja težava arhiviranja gradiva, saj knjižnice elektronskega gradiva večinoma nimajo v lasti, vendar omogočajo le dostop do njega. S potekom licence lahko tako knjižnica izgubi dostop do vseh digitalnih vsebin (Haynes, 2011).

Pri izboru knjižničnega gradiva si lahko pomagamo tudi z različnimi viri informacij, kot so recenzije v medicinskih revijah in priporočeni seznamih, pa tudi s povratnimi informacijami o gradivu s strani študentov, zdravnikov, raziskovalcev. Kot navajata Clayton in Gorman (2007, str. 89), je pri sestavljanju dokumentov o nabavni politiki smiselno izbrati manjši nabor meril, saj preveč podrobna navodila zahtevajo več časa in zaradi preobilja informacij izbor gradiva dejansko otežijo. Pomembno je, da knjižnice zagotavljajo ravnotežje med željami uporabnikov in svojimi cilji ter nameni knjižnične zbirke (Rampih, 2010).

V internem pravilniku o nabavi knjižničnega gradiva CMK upošteva več kriterijev za izbor knjižničnega gradiva, med drugim finančni vidik (CMK večino knjižničnega gradiva pridobi z nakupom), obliko in vrsto gradiva, obseg zbirke, ter izbor glede na vrsto uporabnikov (študentje, raziskovalci, strokovni zdravstveni delavci MF). Pri tem upošteva že omenjene zakonske predpise ter strokovni standard.

2.2.4 Model conspectus

Skupina raziskovalnih knjižnic (angl. The Research Library Group; RGL) je v 80. letih 20. stoletja izdelala splošno sprejet priročnik za izgradnjo zbirk, s katerim v dokumentih o nabavni politiki s pomočjo šestih številčnih vrednosti oziroma stopenj zahtevnosti opisujemo pokritost obstoječe zbirke na posameznih tematskih področjih, pri čemer s stopnjo 0 označujemo področja, ki jih knjižnica ne pokriva, s stopnjo 5 pa področja, kjer je pokritost izčrpna in popolna (Preglednica 2) (Biblarz idr, 2001; Clayton in Gorman, 2007). Priporočila

so poznana pod izrazom model conspectus (slv. pregled, povzetek), saj gre za pregled in povzetek zbirke na standardiziran način, ki omogoča primerjavo med knjižnicami. Omenjene stopnje lahko nadalje ločimo tako, da se nanašajo na knjižnično zbirko, ki smo jo oblikovali v preteklosti, na trenutno zbirko ter na pristop k izgradnji zbirke, ki se mu želimo približati v prihodnosti. Opisani pristop v svojih smernicah za dokumente o nabavni politiki z uporabo modela conspectus določa tudi IFLA (Biblarz idr., 2001). Dokument, sestavljen po teh smernicah, naj bi vseboval uvodni del, splošne izjave, opise področij, metode za evalvacijo zbirke, stopnje zahtevnosti knjižnične zbirke ter v primeru nadaljnjih delitev tudi jezikovne kode ter načrtovano implementacijo in preglede dokumenta. Pričakovano je, da knjižnice v dokument same vključijo le tiste elemente, ki so zanje smiselne. Številne nabavne politike še danes temeljijo na tem modelu (Coppola, Koffey in Kendall, 2015; National Library of Medicine, 2004; Library of Congress, 2008).

Model conspectus omogoča prikaz globine in zahtevnosti knjižnične zbirke za vsak posamični predmet oziroma področje. Navadno knjižnice v svojih knjižničnih zbirkah nimajo knjižničnega gradiva z vseh stopenj zahtevnosti.

Preglednica 2: Stopnje zahtevnosti modela conspectus, s katerim opisujemo globino obstoječe knjižnične zbirke (Biblarz idr., 2001)

Stopnja	Poimenovanje zahtevnosti	stopnje	Opis
0	Brez pokrivanja		Knjižnica ne zbira gradiva s tega področja
1	Minimalna stopnja		Zelo omejena zbirka gradiva splošnih informacijskih virov brez serijskih in obsežnih elektronskih virov
2	Osnovna informacijska stopnja		Knjižnična zbirka je omejena in služi za predstavitev in definicijo področja
3	Izobraževalna stopnja		Zbirka služi kot podpora dodiplomskemu študiju ter začetnemu podiplomskemu izobraževanju
4	Raziskovalna stopnja		Zbirka vključuje gradivo, ki je potrebno za doktorski študij in raziskovalno delo
5	Izčrpna stopnja		Področje je izčrpno pokrito in vključuje knjižnično gradivo v različnih jezikih

2.3 UČINKOVITOST DELOVANJA KNJIŽNICE

Velikost zbirke elektronskih informacijskih virov, predvsem serijskih publikacij in tudi elektronskih knjig, se zadnja desetletja povečuje. Elektronska knjižnična zbirka je navadno najpomembnejša, a obenem tudi najdražja, zato je še posebej pomembno, da knjižnica upraviči stroške, povezane z nakupom ali omogočanjem dostopa do elektronskih

informativnih virov (Poll, 2001; Poll in te Boekhorst, 2007). Poraba sredstev v knjižnicah mora biti transparentna in učinkovita.

2.3.1 Kazalnik strošek vpogleda v celotno besedilo dokumenta iz podatkovne zbirke

Za evalvacijo uspešnosti delovanja knjižnic uporabljamo širok nabor kvalitativnih in kvantitativnih meril (kazalcev in kazalnikov). Eden izmed vidikov vrednotenja dejavnosti knjižnice je tudi finančni, s katerim ugotavljamo, ali knjižnica posluje učinkovito.

Učinkovitost izgradnje knjižnične zbirke vrednotimo s kvantitativnim kazalnikom strošek vpogleda v celotno besedilo dokumenta iz podatkovne zbirke (število vpogledov v celotna besedila zbirke glede na nabavno ceno zbirke) (Poll in te Boekhorst, 2007; Nacionalni svet za knjižnično dejavnost, 2012). Omenjeni kazalnik predlaga tudi IFLA in ga v svojem priporočniku za merjenje kakovosti knjižnic uvršča v skupino C, ki označuje učinkovitost (angl. efficiency), kazalnik pa imenuje »C.6. Cost per download« (Poll in te Boekhorst, 2007, str. 184). Kazalnik je v angleški literaturi poimenovan tudi »cost per view/download« (Poll, 2001). Podatke za omenjeni kazalnik lahko knjižnice sorazmerno enostavno pridobijo, rezultati pa so koristni in uporabni. IFLA omenjeni kazalnik definira kot količnik stroška elektronskega informacijskega vira (podatkovne zbirke, elektronske serijske publikacije ali elektronske knjige) in števila prenosov vsebine iz tega vira znotraj določenega obdobja, navadno v enem letu. Cena elektronskih informacijskih virov je sestavljena iz naročnine oziroma licenčnih stroškov, pri izračunu pa ne upoštevamo enkratnih nakupov, torej nakupov za le en vpogled. Prav tako kazalnika ni mogoče uporabiti, če stroška, povezanega z enim elektronskim informacijskim virom, ni mogoče jasno določiti. Slednje je pogost pojav pri nakupu v paketih.

Kazalnik strošek vpogleda v celotno besedilo dokumenta iz podatkovne zbirke knjižnicam pomaga pri odločitvi glede podaljšanja ali morebitne odpovedi elektronskega informacijskega vira, kaže pa tudi, kako relevanten je vir za uporabnike knjižnice. V izračun kazalnika so po navodilih IFLA-e vključeni tako prenosi vsebin v obliki HTML kot PDF za besedila, ter tudi JPEG za druge oblike.

Načeloma velja, da je opisani kazalnik primerno orodje za odločanje pri izgradnji knjižnične zbirke (Poll in te Boekhorst, 2007). Kot velja za večino kazalcev in kazalnikov, si lahko tudi s

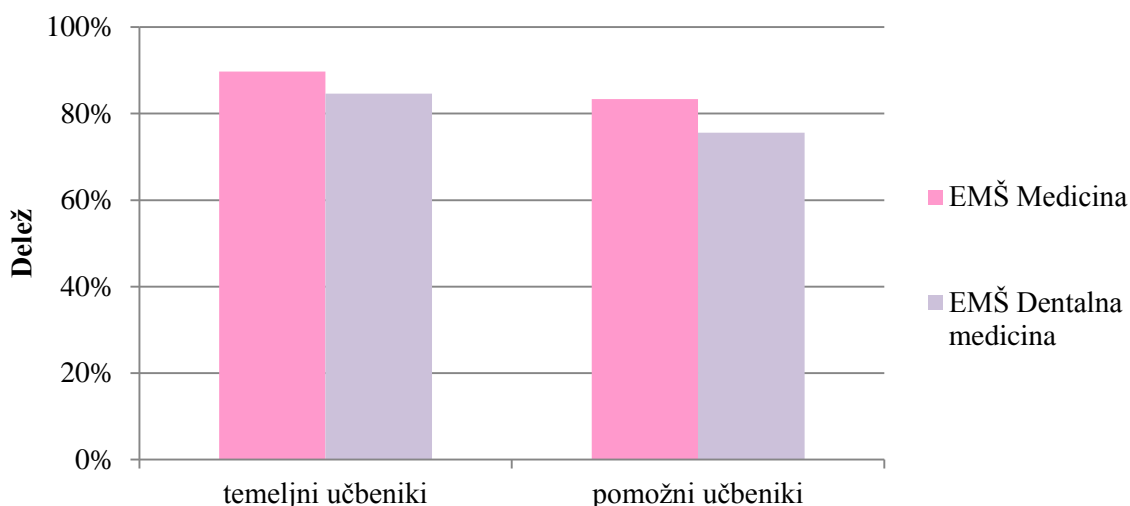
kazalnikom strošek vpogleda v celotno besedilo dokumenta iz podatkovne zbirke pomagamo pri izgradnji knjižnične zbirke, vendar je pri tem potrebno upoštevati še druga merila in dejavnike (Ambrožič, 2000).

3 ANALIZA USPEŠNOSTI IN UČINKOVITOSTI NABAVNE POLITIKE CENTRALNE MEDICINSKE KNJIŽNICE

3.1 PRIPOROČENO ŠTUDIJSKO GRADIVO V CMK

3.1.1 Razpoložljivost naslovov priporočenega študijskega gradiva

Sistematično smo pregledali predstavitvene zbornike študijskih programov EMŠ Medicina in EMŠ Dentalna medicina ter učne načrte vseh obveznih predmetov na omenjenih študijskih programih. S tem pristopom smo želeli vzpostaviti učinkovit sistem pregledovanja priporočenega študijskega gradiva. Ugotovili smo, da je na EMŠ Medicina skupno priporočenih 271 naslovov študijske literature, na EMŠ Dentalna medicina pa 371 naslovov. Na podlagi zbranih podatkov smo ugotavljali, ali je v CMK trenutno razpoložljivo vse študijsko gradivo, ki je priporočeno na EMŠ Medicina in EMŠ Dentalna medicina. Ugotovili smo, da CMK veliko večino priporočenega študijskega gradiva na obeh študijskih programih že zagotavlja, saj je v primeru EMŠ Medicina v CMK razpoložljivih 87 %, v primeru EMŠ Dentalna medicina pa 82 % priporočenih naslovov študijskega gradiva (tako temeljnega kot pomožnega). Rezultati razpoložljivosti naslovov temeljnih učbenikov in pomožnih učbenikov so prikazani na Sliki 1.

Slika 1: Razpoložljivost naslovov priporočenega študijskega gradiva na EMŠ Medicina in EMŠ Dentalna medicina

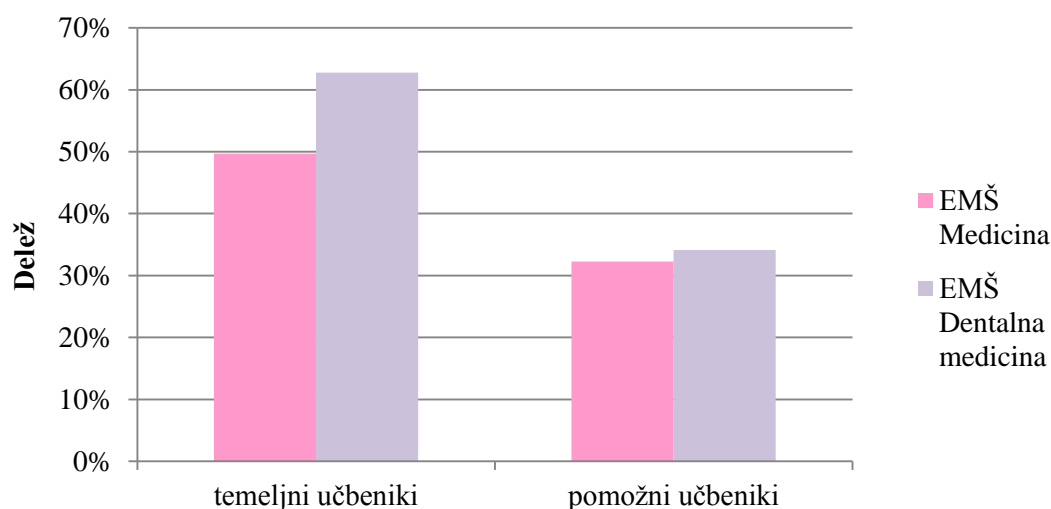
Za EMŠ Medicina CMK zagotavlja 90 % naslovov priporočenega temeljnega študijskega gradiva, za EMŠ Dentalna medicina pa 83 %. CMK zagotavlja 85 % pomožnega študijskega gradiva, priporočenega na EMŠ Medicina, in 76 % pomožnega študijskega gradiva, priporočenega na EMŠ Dentalna medicina.

Rezultati omenjene analize potrjujejo našo hipotezo, da CMK pri izgradnji svoje knjižnične zbirke večinoma upošteva študijski program in priporočila glede študijske literature, saj v letošnjem študijskem letu v CMK ni na voljo le 13 % (EMŠ Medicina) oziroma 18 % (EMŠ Dentalna medicina) priporočenega študijskega gradiva (vključujoč tako temeljne kot pomožne učbenike).

3.1.2 Pokritost obveznih predmetov

Pokritost obveznih predmetov smo ugotavljali glede na cilj, h kateremu stremimo v CMK. Ta je zagotavljanje količine enot posameznega naslova temeljnega študijskega gradiva za 15 % študentov, v primeru pomožnega študijskega gradiva pa za 10 % študentov, ki predmet poslušajo. Rezultati naše analize kažejo, da je pokritost s priporočenimi učbeniki na EMŠ Medicina nekoliko manjša (44 %) kot pokritost na EMŠ Dentalna medicina (56 %), pri čemer smo upoštevali tako temeljne kot pomožne učbenike. Na Sliki 2 je predstavljena ustreznost

pokritosti obveznih predmetov na EMŠ Medicina in EMŠ Dentalna medicina s temeljnim in pomožnim študijskim gradivom.

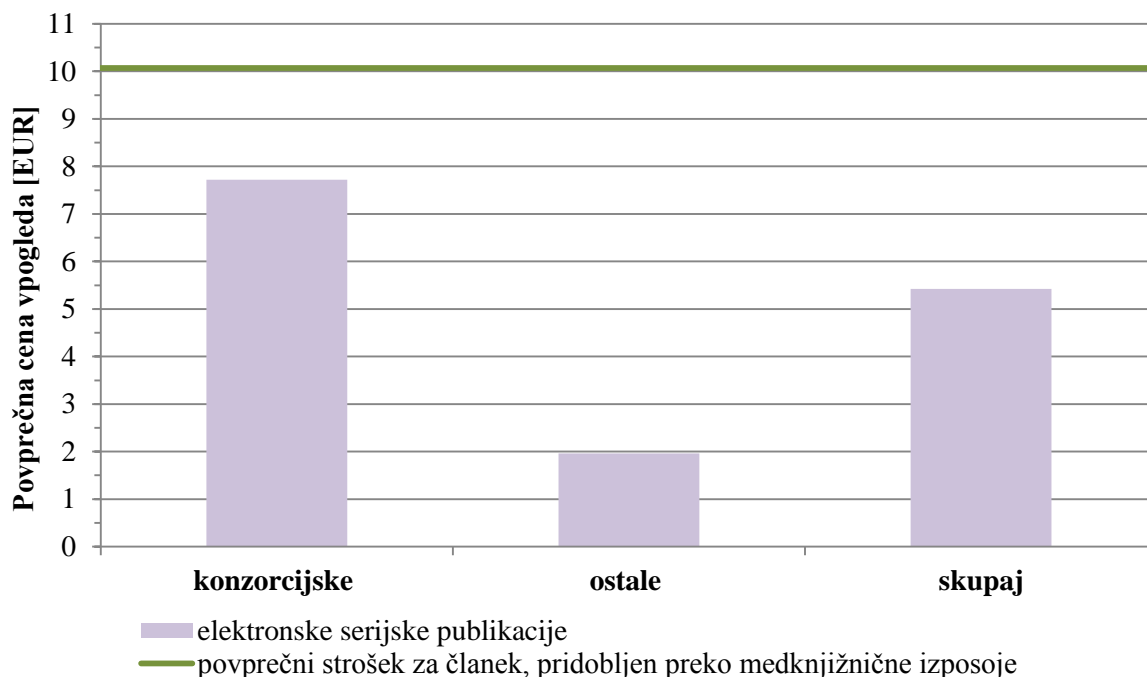

Slika 2: Delež ustrezne pokritosti za obvezne predmete na EMŠ Medicina in EMŠ Dentalna medicina

Za temeljne učbenike na EMŠ Medicina CMK zagotavlja ustrezno pokritost v 50 % primerov, na EMŠ Dentalna medicina pa v 63 % primerov. Pomožni učbeniki so 10 % študentom, ki poslušajo obvezne predmete na EMŠ Medicina, na voljo v 33 % primerov, na EMŠ Dentalna medicina pa v 34 % primerov.

3.2 DOLOČITEV VREDNOSTI KAZALNIKA STROŠEK VPOGLEDA V CELOTNO BESEDILO DOKUMENTA

CMK v dosedanji praksi pri nabavi elektronskih serijskih publikacij ni sistematično upoštevala kazalnika strošek vpogleda v celotno besedilo dokumenta. Za njegov izračun smo uporabili podatke za dostop do vsebin elektronskih serijskih publikacij ter tudi število izposoj v letu 2017. Pregledali smo nabavne cene 89 konzorcijskih elektronskih serijskih publikacij (Science Direct, Wiley, SAGE Journals Online, Taylor & Francis) in 14 elektronskih serijskih publikacij, ki jih v CMK nabavljamo sami. Povprečni strošek za vpogled v serijske publikacije, ki so bile nabavljene v sklopu konzorcijev, je v letu 2017 znašal 7,72 evra, medtem ko je strošek za vpogled v serijske publikacije, ki niso bile nabavljene v okviru konzorcijev, znašal 1,96 evra (Slika 3). Povprečna cena storitve pridobitve članka iz serijskih publikacij preko MKI je v letu 2017 znašala 10,07 evra.

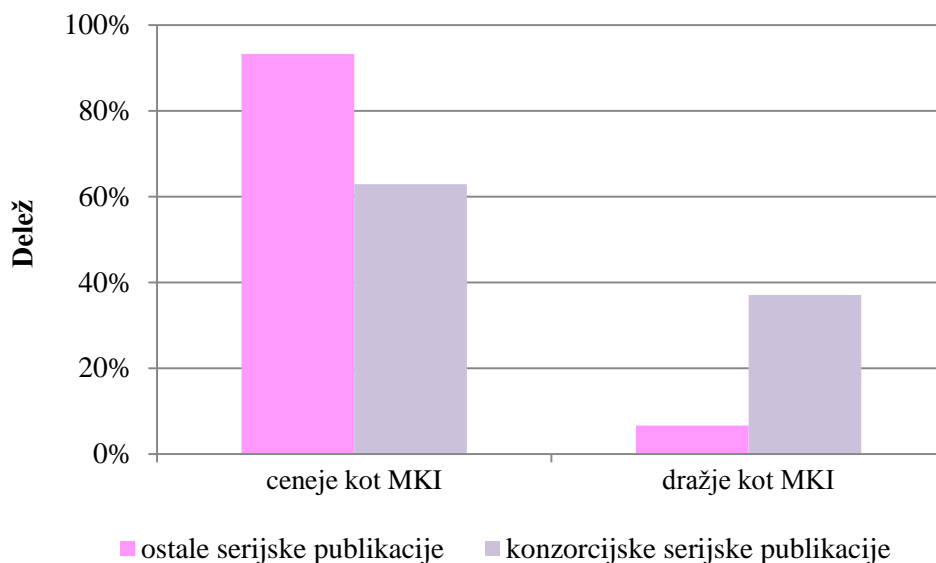
Slika 3: Povprečni strošek vpogleda v celotno besedilo dokumenta glede na vrsto serijskih publikacij v letu 2017

Rezultati naše analize potrjujejo hipotezo, da je bil skupni strošek vpogleda v povprečju, torej neodvisno od vrste nabave (5,42 evra), bolj ugoden kot tedanji povprečni strošek pridobitve članka preko MKI (10,07 evra). Prav tako z analizo podatkov lahko potrdimo hipotezo, da je bil strošek vpogleda v elektronske serijske publikacije v povprečju višji pri revijah, nabavljenih v okviru konzorcijev, saj je bil strošek v primerjavi s samostojno nabavljenimi informacijskimi viri te vrste skoraj pet evrov višji.

Povprečni kazalnik strošek vpogleda v elektronske serijske publikacije, ki jih nabavljamo v okviru konzorcijev, je bil sicer za več kot 2 evra nižji kot povprečni strošek za članke, pridobljene preko MKI. Pri tem je potrebno dodati, da s sodelovanjem v nabavnih konzorcijih CMK zagotovi tudi dostop do večjega števila elektronskih serijskih publikacij, kot jih dejansko nabavi, obenem pa s svojim članstvom pripomore k obstoju konzorcijev.

Na Sliki 4 so predstavljeni deleži elektronskih serijskih publikacij, do katerih je CMK v letu 2017 omogočala dostop, v primerjavi s stroškom MKI za pridobitev članka. Strošek vpogleda v celotno besedilo serijskih publikacij, ki smo jih nabavili samostojno, je bil kar v 93 % pregledanih publikacij nižji od povprečnega stroška pridobitve članka preko MKI. Pri elektronskih serijskih publikacijah, do katerih smo dostop omogočali s sodelovanjem v

nabavnih konzorcijih, je bil povprečni strošek vpogleda v 63 % primerov cenejši kot storitev MKI.

Slika 4: Deleži elektronskih serijskih publikacij glede na vrsto nabave, kjer je bil povprečni vpogled v besedilo celotnega dokumenta cenejši oziroma dražji kot pridobitev članka preko medknjižnične izposoje v letu 2017

3.3 DOSEDANJA NABAVNA POLITIKA CMK

Z delom v nabavi smo ugotovili, da CMK kljub odsotnosti dokumenta o nabavni politiki že upošteva določena merila pri izbiri gradiva, ki ga uvršča v svojo knjižnično zbirko. Tako pri nabavi študijskega gradiva upošteva priporočila nosilcev predmetov in tudi študentov, pri čemer skuša zagotoviti dostopnost gradiv med 10 % za pomožno študijsko gradivo in 15 % za temeljno študijsko gradivo. Prav tako se CMK pri izgradnji knjižnične zbirke drži merila glede aktualnosti študijskega gradiva, saj se za nakup več kot 3 leta starih informacijskih virov praviloma ne odloča, upošteva pa tudi strokovnost, aktualnost, pokritost področij in ceno. Stopnja zahtevnosti obstoječe zbirke študijskega gradiva v CMK po smernicah IFLA-e (Biblarz idr., 2001) je 3 oziroma izobraževalna stopnja. Obstoječa zbirka znanstvenih revij, ki jih nabavlja CMK oziroma omogoča dostop do njihovih vsebin, se po istem modelu conspectus uvršča v stopnjo 4, ki je raziskovalna stopnja. Pregledali smo priporočila glede meril za izbiro gradiva oziroma primere dokumentov o nabavni politiki visokošolskih ali medicinskih knjižnic ter ugotovili, da nekatere knjižnice pripravljajo ločene dokumente o nabavi elektronskega gradiva (Douglas, 2011). Zanje je posebna priporočila sestavila tudi

IFLA (Johnson idr., 2012). Na podlagi pregledanih virov smo sestavili strukturo dokumenta o nabavni politiki CMK (Preglednica 3).

Preglednica 3: Predlagana struktura dokumenta o nabavni politiki CMK

Struktura dokumenta o nabavni politiki CMK
Uvod: <i>predstavitve CMK; poslanstvo in vizija; namen dokumenta o nabavni politiki</i>
Gradnja zbirke: <i>obseg in ocena obstoječe zbirke; javno naročanje</i>
Smernice in merila za izbor knjižničnega gradiva: <i>splošni kriteriji za izbiro knjižničnega gradiva in posebni kriteriji z izbiro gradiva: tiskane in elektronske knjige in revije, bibliografske zbirke in klinična orodja; izločanje in odpis knjižničnega gradiva; darovi</i>
Pregledovanje in posodabljanje dokumenta o nabavni politiki

Sklop »Smernice in merila za izbor knjižničnega gradiva« iz Preglednice 3 podrobneje predstavljamo v Preglednici 4. V slednji so namreč prikazana merila, ki jih CMK kljub odsotnosti javnega dokumenta o nabavni politiki že upošteva pri izgradnji knjižnične zbirke, tudi v internem pravilniku CMK o nabavi knjižničnega gradiva. Merila smo dopolnili s priporočili v literaturi (Spatz, 2011, str. 330–331; Clayton in Gorman, 2007, str. 89–95), dodali pa smo tudi merila, ki smo jih podrobneje raziskali v naši nalogi.

Preglednica 4: Predlog meril za izbor knjižničnega gradiva

Predlagana merila za izbor
ugled in usposobljenost avtorjev ali založnikov
pravilnost, strokovnost in natančnost
aktualnost, veljavnost
frekvenca izposoje; sistematično upoštevanje kazalnika strošek vpogleda v celotno besedilo dokumenta*
letni sezname priporočene študijske literature v skladu s priporočili nosilcev predmetov in režimi študija (pokritost področij; razpoložljivost in pokritost obveznih predmetov)*
jezik
enostavnost uporabe*
zahteve uporabnikov
cena
format (tiskani, elektronski)
priporočilni sezname, recenzije v medicinskih revijah

* Merila, ki jih CMK doslej pri nabavi knjižničnega gradiva ni upoštevala.

Kot je razvidno iz Preglednice 4, CMK že upošteva večino meril za izbor knjižničnega gradiva, ki so priporočena v literaturi. Učinkovitost nabavne politike CMK lahko izboljšamo z

upoštevanjem dveh dodatnih meril, ki smo ju predstavili v nalogi, torej s kazalnikom strošek vpogleda v celotno besedilo dokumenta ter upoštevanjem predmetnika študijskih programov MF oziroma režimov študija za posamezne predmete, ki so ključno vodilo pri analizi vključevanja učnega gradiva v knjižnično zbirko. Med merila smo uvrstili tudi kriterij enostavnost uporabe.

4 RAZPRAVA Z ZAKLJUČKI

Rezultati naše raziskave kažejo, da CMK pri izgradnji svoje knjižnične zbirke upošteva interni pravilnik o nabavi, ki že vključuje večino meril, ki so priporočena v literaturi in jih knjižnice na področju medicine ali zdravja uporabljajo pri svojem delu. Kljub temu je razvidno, da lahko s pregledovanjem režimov študija za obvezne predmete na EMŠ Medicina in EMŠ Dentalna medicina CMK pridobi podatke o razpoložljivosti naslovov priporočene študijske literature ter pokritosti, s čimer lahko še bolj izvajajo svojo nabavno politiko ter tako uresničuje svoje poslanstvo in izpolnjuje cilje.

Kot smo ugotovili, je dosedanja razpoložljivost naslovov priporočenega učnega gradiva za obvezne predmete na obeh smereh EMŠ visoka, saj v študijskem letu 2017/2018 znaša več kot 80 %. Bistvenih razlik v razpoložljivosti naslovov temeljnih in pomožnih učbenikov na obeh smereh študija nismo ugotovili, saj CMK obe vrsti priporočenega študijskega gradiva zagotavlja v podobnem deležu, ki je precej visok ($(83 \pm 7) \%$). Eden izmed možnih razlogov za manj kot 100 % razpoložljivost naslovov študijskega gradiva je dejstvo, da MF režime študija s priporočeno literaturo objavi šele ob pričetku študijskega leta, ko so sredstva CMK za nakup literature deloma že porabljena. Razpoložljivost celotne priporočene študijske literature za posamezno študijsko leto bi lahko zagotovili le ob pravočasno posredovanih podatkih o priporočeni študijski literaturi, za kar si morata MF in CMK še bolj prizadevati. CMK ima prav tako težave v primeru objave priporočenega študijskega gradiva v spletnih učilnicah posameznih predmetov, saj so te dostopne le študentom, ki predmet poslušajo. Rezultate naše analize že uporabljamo pri delu v CMK, saj smo ugotovili, katerega priporočenega študijskega gradiva v CMK nimamo, ter pričeli z nabavo manjkajoče literature. Ugotavljamo, da je analiza, ki smo jo izvedli v sklopu te naloge, primerna za vsakoletni pregled stanja študijske literature, zato jo je smiselno vključiti tudi v dokument o nabavni politiki. Merilo razpoložljivosti naslovov priporočenega študijskega gradiva smo zato dodali v

predlagano strukturo dokumenta o nabavni politiki CMK. V prihodnje je podobno analizo smiselno opraviti tudi za izbirne predmete in predmete na doktorskem študijskem programu.

Nekoliko manjša od razpoložljivosti priporočenega študijskega gradiva je pokritost s priporočenim študijskim gradivom za obvezne predmete na EMŠ Medicina in EMŠ Dentalna medicina. Ugotovili smo namreč, da CMK študijsko gradivo v okviru svojih ciljev zagotavlja za približno polovico priporočenega študijskega gradiva. Sklepamo, da je vzroke za to iskati predvsem v financiranju, saj je CMK, tako kot druge knjižnice, omejena s finančnimi sredstvi, ki jih mora razporediti tako, da zagotavlja knjižnično gradivo za vsa področja medicine in vse obvezne predmete. Naši rezultati kažejo, da je ciljna pokritost s temeljnimi učbeniki nekoliko slabša v primeru EMŠ Medicina, kar nam bo v pomoč pri načrtovanju izgradnje tega dela knjižnične zbirke. Ugotovili smo tudi, da je ciljna pokritost na splošno v večjem deležu dosežena v primeru temeljnih učbenikov, kar je smiselno, saj so ti učbeniki osnova za študij pri posameznih predmetih. Tudi rezultate tega dela pisne naloge je mogoče uporabiti pri nabavi knjižničnega gradiva v CMK, kar bo naš prihodnji korak. Najprej namreč želimo zagotoviti razpoložljivost vsega priporočenega študijskega gradiva, nato pa bomo skušali zagotoviti še ustrezno pokritost. Prav tako ugotavljamo, da je smiselno tudi takšno analizo opraviti enkrat letno in nabavno politiko oblikovati skladno z rezultati. Tudi v tem primeru je tovrstna analiza primerna za izbirne predmete in predmete na doktorskem študiju.

Naša raziskava kaže, da je povprečni strošek za vpogled v elektronske serijske publikacije, do katerih je v letu 2017 CMK omogočala dostop, nižji kot strošek MKI za enako storitev. Uporaba tega kazalnika je primerna za evalvacijo nabavne politike elektronskih serijskih publikacij, prav tako pa je kazalnik primerno orodje pri načrtovanju nabave in ga je zato smiselno dodati med merila za izbor knjižničnega gradiva.

Iz rezultatov naše raziskave je razvidno, da je bil strošek vpogleda v elektronske revije, kupljene v okviru nabavnih konzorcijev, znatno nižji od povprečja storitve pridobivanja članka preko MKI. Še bistveno nižji je strošek nabave elektronskih serijskih publikacij, ki jih CMK nabavlja samostojno. Omeniti velja, da člani nabavnih konzorcijev s sodelovanjem v taki obliki nabave knjižničnega gradiva pridobimo dostop do veliko večjega števila publikacij, kot ga naročamo, zato je potrebno morebitno visoko vrednost omenjenega kazalnika temeljito analizirati ter pretehtati prednosti in slabosti sodelovanja v nabavnih konzorcijih. Preučevani kazalnik je lahko v pomoč pri odločanju glede odpovedi oziroma sklenitve posamezne

naročnine na elektronsko serijsko publikacijo. Ravno zaradi kompleksnosti nabave knjižničnega gradiva, ki je še posebej izrazita v primeru nabavnih konzorcijev, omenjeni kazalnik namreč ne more služiti kot edino merilo za nabavo elektronskih serijskih publikacij, saj je precej specifičen. Dodatna prednost dostopa do revij, ki jih CMK nabavlja, še posebej ob upoštevanju, da so v medicini nekateri podatki potrebni v zelo kratkem roku, je v stalni in takojšnji razpoložljivosti informacij, česar s storitvijo MKI ne moremo zagotoviti. Uporabnikom CMK so tako zaradi učinkovite nabavne politike vedno na voljo informacije z vseh področij medicine. Z izračunom kazalnika strošek vpogleda v celotno besedilo dokumenta iz podatkovne zbirke (število vpogledov v celotna besedila zbirke glede na nabavno ceno zbirke) smo dodatno dokazali, da CMK svojo nabavno politiko serijskih publikacij izvaja smotrno in učinkovito.

Pregled internega pravilnika CMK za nabavo knjižničnega gradiva kaže, da CMK pri dosedanji nabavni politiki že upošteva večino meril za izbor knjižničnega gradiva, ki so predlagana v literaturi. Kot dodaten element evalvacije učinkovitosti delovanja CMK tako predlagamo izračun kazalnika strošek vpogleda v celotno besedilo dokumenta, saj smo v naši raziskavi dokazali, da je lahko nabavna politika z upoštevanjem tega kazalnika še bolj učinkovita. Med kriterije za izbor v internem pravilniku CMK o nabavi knjižničnega gradiva prav tako predlagamo uvrstitev dodatnih meril, ki smo jih predstavili v tej nalogi, torej pokritost in razpoložljivost naslovov priporočenega učnega gradiva ter kazalnik strošek vpogleda v celotno besedilo dokumenta.

Kot končni rezultat naše pisne naloge predlagamo strukturo dokumenta o nabavni politiki CMK, ki bo služila kot izhodišče za oblikovanje vsebine javnega dokumenta o nabavni politiki CMK. Ugotovili smo, da je pri oblikovanju takega dokumenta potrebno sodelovanje vodstva knjižnice in tudi matične organizacije, v našem primeru MF, zato načrtujemo tudi dejavnosti v tej smeri.

5 VIRI IN LITERATURA

- Ambrožič, M. (2000). Ugotavljanje uspešnosti delovanja knjižnic: visokošolske knjižnice (II. del). *Knjižnica*, 44(4), 65–98.
- Biblarz, D., Tarin, M.-J., Vickery, J. in Bakker, T. (2001). *Guidelines for a collection development policy using the conspectus model*: International Federation of Library

- Associations and Institutions, Section on Acquisition and Collection Development. Pridobljeno 21. maja 2018 s spletne strani: <https://www.ifla.org/files/assets/acquisition-collection-development/publications/gcdp-en.pdf>
- Cambridge University Library. Collection Development Policy framework, Version 0.4. (2014). Pridobljeno 21. maja 2018 s spletne strani: http://www.lib.cam.ac.uk/CDP_framework.pdf
- Clayton, P. in Gorman, G. E. (2007). *Managing information resources in libraries: collection management in theory and practice*. London: Facet Publishing.
- Coppola, J., Coffey, J. in Kendall, S. (2015). *Collection Development Policy Statement: Medicine*. Pridobljeno 21. maja 2018 s spletne strani: <http://libguides.lib.msu.edu/medicinepolicy>
- Douglas, C. S. (2011). Revising a collection development policy in a rapidly changing environment. *Journal of Electronic Resources in Medical Libraries*, 8(1), 15–21. doi 10.1080/15424065.2011.551487
- Haynes, C. C. (2011). Collection planning management. V M. Bandy in R. F. Dudden (ur.), *The Medical Library Association guide to managing health care libraries* (str. 135–155). New York: Neal-Schuman Publishers, Inc.
- Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije [ARRS]. (2018). *Zakoni, predpisi, normativni akti*. Pridobljeno 30. aprila 2018 s spletne strani: <https://www.arrs.gov.si/sl/akti/metod-skupna-17-5.asp>
- John A. Burns School of Medicine Health Sciences Library (2017). Collection development policy. Pridobljeno s 30. aprila 2018 spletne strani: <http://hslib.jabsom.hawaii.edu/about/policies/collection-development-policy/>
- Johnson, S., Evensen, O. G., Gelfand, J., Lammers, G., Sipe, L. in Zilper, N. (2012). Key issues for a e-resource collection development: a guide for libraries. International Federation of Library Associations and Institutions. Acquisition and Collection Department Section. Pridobljeno 21. maja 2018 s spletne strani: <https://www.ifla.org/files/assets/acquisition-collection-development/publications/Key%20Issues%20for%20E-Resource%20Collection%20Development%20-%20August%202012.pdf>
- Kodrič-Dačić, E. (2007). Uvod v izgradnjo knjižničnih zbirk. *Knjižnica*, 51(1), 89–112.

- Library of Congress. (2008). Collections policy statements. Medicine. Pridobljeno 30. aprila 2018 s spletne strani: <https://www.loc.gov/acq/devpol/medicine.pdf>
- Mangrum, S. in Pozzebon, M. E. (2012). Use of collection development policies in electronic resource management. *Collection Building*, 31(3), 108–114. doi: 10.1108/01604951211243506
- Modschiedler, C. M. (2010). Collection development policy. Medical sciences. Pridobljeno 30. aprila 2018 s spletne strani: <http://guides.lib.uchicago.edu/c.php?g=297396&p=1992093>
- National Library of Medicine. Collection development manual of the National Library of Medicine. (2004). (4th ed.). Bethesda, MD: U. S. National Library of Medicine, National Institutes of Health, U.S. Department of Health and Human Services. Pridobljeno 21. maja 2018 s spletne strani: <https://www.nlm.nih.gov/tsd/acquisitions/cdm/CDMBook.pdf>
- Philips, H. E. (2014). Health sciences libraries. V M. S. Wood (ur.), *Health sciences librarianship* (str. 87–115). Lanham, Maryland: Rowman & Littlefield.
- Poll, R. (2001). Performance measures for library networked services and resources. *The Electronic Library*, 19(5), 307–314. doi: 10.1108/02640470110408887
- Poll, R. in te Boekhorst, P. (2007). *Measuring Quality. Performance Measurement in Libraries. 2nd revised edition*. Berlin, Boston: K. G. Saur. Pridobljeno 21. maja 2018 s spletne strani: <https://www.degruyter.com/view/product/37583>
- Pravilnik o organizaciji in delovanju Medicinske fakultete v Ljubljani. (2017). Ljubljana: Medicinska fakulteta. Pridobljeno 21. maja 2018 s spletne strani: <http://www.mf.uni-lj.si/media-library/2018/01/155c0a355f518f48884946b903af60b9.pdf>
- Pravilnik o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti kot javne službe. (2003). *Uradni list RS*, št. 73.
- Pravilnik o splošnih pogojih poslovanja knjižnic Univerze v Ljubljani. (2015). Ljubljana: Univerza v Ljubljani. Pridobljeno 21. maja 2018 s spletne strani: https://www.uni-lj.si/mma/pravilnik_splosni_pogoji_knjiznice__27_9_2016_neurad_precisc/2016100409425879/
- Rampih, S. (2010). *Nabavna politika v splošnih knjižnicah*. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- Snow, R. (1996). Wasted words: the written collection development policy and the academic library. *Journal of Academic Librarianship*, 22(3), 191–194.

Spatz, M. (2011). Information for patients and consumers. V M. Bandy in R. F. Dudden (ur.), *The Medical Library Association guide to managing health care libraries* (str. 321–342). New York: Neal-Schuman Publishers, Inc.

Strokovni standardi in priporočila za organizacijo, delovanje in evalvacijo visokošolskih knjižnic (za obdobje 2012–2020). (2012). Ljubljana: Nacionalni svet za knjižnično dejavnost. Pridobljeno 21. maja 2018 s spletne strani: http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/zakonodaja/Veljavni/kultura/STANDARDI_visokosolske_knjiznice_14052012_sprejeti_objava_OBDOBJE.pdf

Tizaj Marc, D. Kodrič-Dačić, E., Vodeb, G., Bahor, S., Bon, M., Jarc, M., ... Habjanič, R. (2018). Poročilo o delu knjižnice: priročnik za izpolnjevanje statističnega vprašalnika. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica. Pridobljeno 21. maja 2018 s spletne strani: https://cezar.nuk.uni-lj.si/common/files/metodologija/prirocnik_za_meritve.pdf

Zakon o knjižničarstvu (ZKnj-1). (2001). *Uradni list RS*, št. 87/01, 96/02, 92/15.

Žaucer, M. (2002). Nabavni konzorciji – izkušnje Univerze v Ljubljani. V M. Dolgan-Petrič (ur.), *Razvoj visokošolskih knjižnic za univerzo 21. stoletja* (str. 109–117). Ljubljana: CTK.